

Zware fysieke belasting bij grote melkstallen wordt vaak onderschat volgens melkwinningsadviseur Johan Grolleman

'Melken is heel simpel'

Melken is een proces dat iedereen kan leren of prima is te automatiseren. Maar dan moeten de protocollen wel worden opgevolgd en gaat het niet om zo veel mogelijk koeien per uur melken, zo stelt melkwinningsadviseur Johan Grolleman.

tekst Jaap van der Knaap

Sinds 2003 is Johan Grolleman (48) zelfstandig adviseur melkwinning. Zijn dagelijkse werkzaamheden bestaan vooral uit het verrichten van metingen tijdens het melken en het observeren en analyseren van de handelingen van de veehouder. Daaruit volgen adviezen die uiteindelijk moeten zorgen voor een beter melkproces en betere melkwaliteit. Veel van de adviezen van Grolleman gaan over goed voorbehandelen. 'Koeien zullen zonder goede voorbehandeling de melk wel laten lopen, maar niet laten schieten. Dat heeft gevolgen voor het goed uitmelken van de uier en daarmee voor de uiergezondheid.'

In welke mate gaat de robot de melkstal vervangen?

'Er komt een duidelijke tweedeling op het gebied van melktechniek: familiebedrijven die werken met melkrobots en grotere bedrijven met een melkstal die vreemde arbeidskrachten inschakelen. We gaan naar een situatie toe waarbij 60 procent van de bedrijven melkt met een robot en daarbij 40 procent van de totale Nederlandse melkproductie voor rekening neemt.'

Waar ligt het omslagpunt om niet voor robots maar voor een melkstal te kiezen?

'Veehouders die alles zelf onder controle willen houden, kiezen sneller voor een robot dan voor vreemd personeel. Dat is een belangrijker argument dan het aantal koeien. Als je veel automatiseert of werk uitbesteedt zoals voeren, dan denk ik dat je als gezinsbedrijf met een paar da-

gen losse hulp in staat bent om met robots 250 koeien te melken.'

Dat zijn erg veel koeien per arbeidskracht.

'Er is op veel bedrijven nog wel een efficiëntieslag te maken. Wat levert het werk dat je doet daadwerkelijk op? Het is goed om daarover na te denken. Mestschuiven is zo'n voorbeeld. Waarom zou je dat handmatig doen als er ook automatische mestschuiven zijn? Hetzelfde geldt voor melken; dat is prima te automatiseren. Melken is uiteindelijk heel simpel werk en door iedereen te leren.'

Als het simpel werk is, waarom gaat het dan toch regelmatig mis?

'De melkrobot komt uit de fabriek met standaard instellingen en kan in principe elke koe melken. Het gaat mis bij een

'Regelmatig zie je dat de tepelvoering niet past bij de spenen van de koeien'

robot wanneer de veehouder nog op dezelfde manier naar de koeien en robot kijkt als dat hij dat in de melkstal deed. Alles wat je automatiseert, moet je wel controleren.'

'In een melkstal bestaat een grotere kans op fouten omdat, door verschillende staltypes, de inrichting van een melkstal niet altijd hetzelfde is. Daarnaast vormt de melker een risico. Melken kan iedereen leren, maar controleren en signaleren is een stuk lastiger. Je kunt prima protocollen opstellen over de juiste manier van werken in de melkput, maar dan moet iedere melker zich daar wel aan houden. Daar zit vaak het pijnpunt.'

Waar gaat het niet goed in de melkstal?

'In tegenstelling tot in het buitenland merk ik dat in Nederland zo veel mogelijk koeien per uur per mankracht een belangrijk thema is geworden. Snel melken is de norm.'

Maar dat betekent dat hetzelfde werk in minder tijd moet worden verricht. Dat gaat ten koste van de melkwaliteit. Een koe zal zonder goede voorbehandeling de melk wel laten lopen, maar niet laten schieten. Dat heeft gevolgen voor het goed uitmelken van de uier en daarmee voor de uiergezondheid.'

Is gebrek aan tijd voor een goede voorbehandeling een reden dat er bij nieuwe melkstallen vaker voor gekozen wordt om krachtvoer te voeren?

'Voeren in de melkstal compenseert het minder goed voorbehandelen enigszins. Een echt alternatief voor stimuleren van het laten schieten van de melk is het natuurlijk niet, anders zou het bij krachtvoerboxen ook een grote melkzee zijn. Het laten schieten van melk door de koe is genetisch bepaald en vraagt overal op de wereld hetzelfde principe: goed voorbehandelen, even wachten en dan pas het melkstel eronder hangen. Dat vraagt gewoon tijd.'

Melkveeouders investeren bewust in grote melkstallen om minder tijd in de melkput te hoeven staan.

'Voor familiebedrijven snap ik die grote melkstallen wel, maar bij gebruik van vreemde arbeid zou het best met een paar standen minder kunnen. Dat is financieel zeker interessant en de stal is ook nog overzichtelijker. Bovendien denk ik dat er makkelijker personeel is te vinden dat per melkbeurt drie uur moet werken dan iemand die voor een uur moet komen. Grotere stallen betekent meer koeien in minder tijd en een grotere fysieke belasting voor de veehouder. Daar wordt weinig naar gekeken.'

Melkstallen zijn nu toch meer op maat voor de melker gemaakt dan een aantal jaren terug?

'Melken is intensiever geworden, de aantallen koeien groter. In visgraatmelkstallen worden melkers gedwongen dan met links, dan met rechts melkstellen onder te hangen. Dat is bij zij-aan-zijstallen en zeker bij rotorstallen niet aan de orde. Daar maak je steeds dezelfde beweging en dat zorgt voor een grote belasting voor schouders en armen. De houding en het gewicht van het melkstel zijn erg bepalend voor de fysieke belasting. Neem een zestiggradenstal. Dat is een melkstal die misschien twintig-, dertigduizend euro goedkoper is bij nieuwbouw, maar de houding van de melker is er niet optimaal. Dat moet je je wel realiseren bij de aanschaf.'

U voert ook metingen uit in nieuwe stallen. Worden die dikwijls niet goed opgeleverd?

'Koeien moeten wennen aan de overgang naar de nieuwe stal, maar soms loopt het na een half jaar nog niet goed. Zaken die ik dan regelmatig constateer, is dat de tepelvoering niet past bij de spenen van de koeien of dat het melkstel als een doedelzak onder de koe hangt. De stand van het melkstel heeft enorm veel invloed op het uitmelken van de uier.'

Welke ontwikkelingen verwacht u nog op het gebied van robotmelken?

'Voor Nederlandse en Vlaamse omstandigheden zijn er systemen genoeg. Voor de echt grotere bedrijven zullen er misschien nog wat nieuwe oplossingen komen. Ik denk dat er vooral meer ontwikkelingen volgen op het individuele robotmelken, het dynamisch melken. Koeien die snel of juist taai melken, worden dan gemolken met een ander pulsatie- of vacuümniveau. Daar valt nog robotcapaciteit mee te winnen.'

Welk staltype adviseert u bij nieuwbouw met een melkrobot?

'Er is geen totaaloplossing. Zorg er in elk geval voor dat je weet welke robot je kiest voordat je de stal op papier uittekent. Kies je voor een eenboxsysteem of voor twee boxen die aan elkaar gespiegeld zijn? Dat heeft consequenties voor de stalindeling, de looplijnen. Denk goed na over arbeidsbesparing en over wat slimme automatisering je waard is. De ziekenbox, een opstartgroep en een afkalfstal kosten ruimte en zijn daarmee dure stalplaatsen, maar leveren wel veel arbeidsbesparing. Een heldere visie op hoe je arbeid en automatisering in de nieuwe stal wilt combineren, zijn essentieel bij nieuwbouw.'